

ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN MOLDOVA

Cu titlu de manuscris
C.Z.U.: 005.21:[504.6:338.1](478)(043)

CHIRTOCA ALEXEI

**IMPLICAȚII MANAGERIALE
ÎN PROCESUL DE FORMARE A ECO-
ECONOMIEI ÎN REPUBLICA MOLDOVA**

**Specialitatea: 521.03 Economie și management
în domeniul de activitate**

Rezumatul tezei de doctor în științe economice

Chișinău, 2024

Teza a fost elaborată în cadrul Departamentului Management și Antreprenariat al Academiei de Studii Economice din Moldova.

Conducător științific de doctorat:

PORTARESCU Serghei, doctor în economie, conferențiar universitar

Oponenți oficiali:

CATAN Petru, doctor habilitat în științe economice, profesor universitar

TODOS Irina, doctor în științe economice, conferențiar universitar

Componența Consiliului Științific Specializat:

STRATAN Alexandru, *Președinte*, doctor habilitat în științe economice, profesor universitar, membru corespondent

DOROGAIA Irina, *secretar științific*, doctor în științe economice, conferențiar universitar

LEVITSKAIA Ala, doctor habilitat în științe economice, profesor universitar

PERCIUN Rodica, doctor habilitat în științe economice, conferențiar universitar

TCACI Carolina, doctor în științe economice, conferențiar universitar

Suținerea va avea loc pe data de „19 martie” 2024, ora 13.00, în cadrul ședinței Consiliului Științific Specializat al Academiei de Studii Economice din Moldova, mun. Chișinău, str. G. Bănulescu Bodoni, 59, MD-2005, etajul 3 Sala Senatului.

Teza de doctor în științe economice și rezumatul pot fi consultate la Biblioteca Științifică a Academiei de Studii Economice din Moldova și pe pagina web a ANACEC <https://anacec.md/files/Chirtoca-teza.pdf>.

Rezumatul a fost expeditat la 16 februarie 2024.

Secretar științific al Consiliului Științific Specializat,

DOROGAIA Irina, doctor în științe economice, conferențiar universitar

Semnătura

Conducător științific,

PORTARESCU Serghei, doctor în științe economice, conferențiar universitar

Semnătura

Autor,

Chirtoca Alexei

Semnătura

© Chirtoca Alexei, 2024

CONȚINUT

REPERE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII	4
CONȚINUTUL PRINCIPAL AL TEZEI	8
CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI	23
BIBLIOGRAFIE.....	27
LISTA LUCRĂRILOR ȘTIINȚIFICE PE TEMA DISERTAȚIEI	28
АННОТАЦИЯ.....	30
ADNOTARE.....	31
ANNOTATION.....	32

REPERE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

Relevanța și importanța subiectului studiat. Analiza tendințelor actuale în dezvoltarea sistemelor economice prezintă schimbări semnificative în rezultatul progresului tehnic, științific și social care a cuprins, practic, toate sferele activității umane.

Reforma economiei Republicii Moldova presupune acordarea atenției deosebite reglementării economiei prin formarea unui spațiu de piață orientat spre mediul înconjurător, cu introducerea principiilor eco-economiei.

În acest context, apare necesitatea tranziției către dezvoltarea sistemelor eco-economice, care, în primul rând, este axată pe păstrarea echilibrului natural și economic pentru a asigura garanții esențiale sociale, influențate de sistemele instituționale de reglementare. În al doilea rând, schimbarea rapidă a proceselor negative ecologice și economice obligă întreprinderile să utilizeze tehnologii de producție ecologică. În al treilea rând, formarea noilor instrumente de management, implementate în sistemele eco-economice și, respectiv, crearea unor mecanisme mai avansate de gestiune a sistemelor eco-economice în economia Republicii Moldova.

Importanța aspectelor privind gestiunea procesului de formare a eco-economiei în Republica Moldova, la etapa actuală, formează necesitatea obiectivă a studierii științifice a acestei probleme, precum și evidențierea importanței teoretice și practice a ei, ceea ce a predeterminat alegerea prezentei teme pentru teza de doctorat.

Gradul de elaborare științifică a problemei în studiile internaționale și naționale. Baza cercetării metodologice cuprinde lucrările savanților naționali și străini, în care sunt analizate problemele teoretice și practice ale procesului de formare a eco-economiei.

Scopul și obiectivele studiului. Scopul studiului constă în dezvoltarea viziunilor teoretice, a recomandărilor metodologice și practice privind orientarea aspectelor manageriale în dezvoltarea și

formarea sistemelor eco-economice din Republica Moldova prin clusterizarea afacerilor.

Pentru a atinge acest obiectiv, a fost planificată soluționarea următoarelor sarcini:

- Studierea aspectelor conceptuale privind formarea, dezvoltarea și evidențierea rolului sistemelor eco-economice.

- Studierea abordărilor privind gestiunea formării sistemelor eco-economice.

- Analiza instrumentelor de gestiune a sistemelor eco-economice prin clusterizarea afacerilor în Republica Moldova.

- Analiza abordării screening-ului asupra clusterelor ca sisteme eco-economice în statele Uniunii Europene.

- Organizarea formării gestiunii de tip cluster a eco-economiei locale la nivel regional.

- Elaborarea recomandărilor pentru Foaia de parcurs a Programului național de consolidare a potențialului managerilor sistemelor eco-economice cu algoritmul de implementare a acestuia.

- Evaluarea eficienței eco-economice a regiunilor Republicii Moldova.

- Studierea impactului factorilor sistemelor eco-economice asupra dezvoltării economice a raioanelor Cahul și Ungheni.

- Justificarea fezabilității utilizării "gestiunii clusterelor" în formarea eco-economiei regionale (în baza exemplului raioanelor Cahul și Ungheni).

- Formarea modelului de funcționare a mecanismului de gestiune a sistemelor eco-economice în Republica Moldova.

Baza informațională a lucrării o constituie cercetările științifice ale savanților autohtoni și străini, care au descris observațiile și concluziile asupra acestei probleme în articole științifice, manuale, monografii și în materialele conferințelor naționale și internaționale. Drept materiale factice au fost: rapoartele și documentele autorităților centrale și locale, documentele organizațiilor internaționale și datele statistice ale

Biroului Național de Statistică, resursele Internet, dar și rezultatele cercetărilor concrete efectuate nemijlocit de autor.

Metodologia și justificarea metodelor de cercetare selectate. Principalele abordări privind managementul eco-economiei au fost examinate în cadrul unui studiu interdisciplinar. Pentru a obține un efect sistemic-sinergic, a fost utilizată abordarea sistematică, cu ajutorul căreia au fost analizate aspectele privind gestiunea procesului de formare a eco-economiei în Republica Moldova. Pentru a evalua importanța abordării eficiente a gestiunii sistemelor eco-economice atât la nivel micro, cât și la nivel macro, a fost efectuat un studiu cantitativ și calitativ, au fost aplicate abordări și metode științifice generale, precum analiza și sinteza. Pentru analiza comparativă a experienței clusterizării afacerilor în UE ca instrument de gestiune a sistemelor eco-economice, autorul a aplicat metoda benchmarking. O sursă specială de cercetare aplicativă a constituit rezultatele chestionarului. Pentru a obține opinia unui expert, au fost realizate interviuri cu managerii organizațiilor studiate.

Noutatea și originalitatea științifică a lucrării rezidă în generalizarea, sistematizarea prevederilor teoretice și formarea, în baza acestora, a recomandărilor privind evaluarea eficienței eco-economice a regiunilor Republicii Moldova, în justificarea oportunității fezabilității utilizării "gestiunii clusterelor" în formarea eco-economiei regionale și crearea unui model managerial de funcționare a mecanismului de gestiune a sistemelor eco-economice. De asemenea, au fost elaborate recomandări pentru Foaia de parcurs a Programului național de consolidare a potențialului managerilor sistemelor eco-economice.

Principalele elemente ale noutății științifice pot fi rezumate după cum urmează:

1. A fost fundamentat conceptul de formare și dezvoltare a sistemelor eco-economice ca proces constant de reglementare a relațiilor economice și ecologice pe baza noilor tehnologii de economisire a resurselor naturale.

2. A fost elaborată abordarea dezvoltării sistemelor eco-

economice prin includerea elementelor subsistemului instituțional. A fost elaborat mecanismul managementului privind formarea eco-economiei prin intermediul clusterizării afacerilor și al managementului clusterelor.

3. Au fost elaborate recomandări pentru Foaia de parcurs a Programului național de consolidare a potențialului managerilor sistemelor eco-economice cu algoritmul de implementare a acestuia.

4. Au fost precizați indicatorii privind evaluarea calității mediului, prognozarea posibilelor schimbări naturale ca urmare a procesului decizional economic și impactul acestora asupra proceselor de producție.

5. A fost creat modelul de gestiune a clusterului sistemelor eco-economice în baza interacțiunii elementelor și subsistemelor.

Semnificația teoretică și aplicativă a rezultatelor cercetării

Studiul efectuat asupra problemelor teoretice și conceptuale privind dezvoltarea, formarea și gestiunea sistemelor eco-economice, precum și asupra procesului de formare a eco-economiei în Republica Moldova fundamentează oportunitatea creării clusterelor de afaceri în eco-economia regională. Regândirea sistemului eco-economic, format din subsisteme economice, sociale, ecologice și instituționale, a permis elaborarea modelelor și mecanismelor de gestiune a acestuia, care pot deveni drept bază teoretică și metodologică pentru îmbunătățirea politicilor publice la nivel central și regional.

Semnificația aplicativă a rezultatelor cercetării rezidă în faptul că prevederile metodologice și recomandările științifico-practice, elaborate de către autor, pot fi utilizate de către:

- Autoritățile centrale și locale, responsabile de elaborarea politicilor eco-economice.
- Clusterelor și întreprinderile de diferite direcții la nivel regional și național pentru a rezolva problemele ce țin de formarea și dezvoltarea sistemelor eco-economice.

Paragrafele celui de-al treilea capitol al tezei pot servi drept

cazuri particulare pentru seminarii la disciplinele de studiu "Management" și "Antreprenoriat".

Aprobarea rezultatelor științifice. Principalele teze și concluzii ale studiului au fost publicate în 9 lucrări științifice, confirmate prin 6 acte de implementare a rezultatelor cercetării care au fost raportate și discutate în cadrul simpozioanelor și conferințelor științifice.

Rezultatele studiului au fost implementate în cadrul clusterelor din raioanele Cahul și Ungheni, al Centrului de Afaceri Cahul și al Camerei de Comerț Ungheni.

Conținutul capitolelor tezei. Lucrarea constă din: Introducere, 3 capitole, 12 paragrafe, concluzii pentru fiecare capitol, concluzii generale și recomandări, bibliografie și anexe.

CONȚINUTUL PRINCIPAL AL TEZEI

În **Introducere** este fundamentată relevanța temei, este evidențiat gradul de dezvoltare științifică a acesteia, sunt determinate scopurile și obiectivele principale ale cercetării, este caracterizată baza teoretică și metodologică a tezei, sunt formulate elementele noutății științifice conținute în lucrare și formulate principalele ipoteze prezentate spre apărare, sunt prezentate caracteristicile semnificației științifice și practice ale lucrării și sunt oferite informații despre aprobarea acesteia, inclusiv 6 acte de implementare a rezultatelor cercetării.

În primul capitol, **Fundamente teoretice și metodologice ale managementului dezvoltării eco-economice regionale**, au fost examinate: evoluția conceptului privind formarea și dezvoltarea eco-economiei, caracteristicile relațiilor eco-economice în contextul dezvoltării regionale durabile, precum și aspectele gestiunii sistemelor eco-economice. Autorul a prezentat cele mai comune concepte care au stabilit o legătură între economie și natură. Lucrările fiziocraților, economiștilor clasici și ale marxiștilor au permis formularea multor idei, acestea fiind relevante și astăzi. Conform analizei materialului empiric, autorul a identificat o serie de tendințe generale semnificative care determină

vectorul dezvoltării politicii moderne ecologice și a evidențiat pe cele care conțin o logică în dezvoltarea lor, indiferent de scenariile existente pentru dezvoltarea unui anumit stat. Aceste tendințe includ: globalizarea, globalizarea, democratizarea politicii ecologice, interiorizarea valorilor de mediu de către populație ca urmare a dezvoltării conștiinței ecologice, creșterea rolului parteneriatului social în implementarea politicii ecologice, integrarea intra-sistem a diferitelor direcții ale acesteia, dezvoltarea treptată a conceptului și practicilor economiei "verzi", crearea rețelelor și transnaționalizarea conștientizării ecologice.

Următoarea perioadă a evoluției conceptului de formare și dezvoltare a eco-economiei, potrivit autorului, se caracterizează prin apariția tendinței neoclasice. Neoclasicii analizează problemele ecologice conform costurilor necesare pentru desfășurarea măsurilor de mediu și recomandă acțiuni în cazul în care, având în vedere disponibilitatea marjelor, costurile și veniturile sunt egale.

Conceptul eco-economie (sau economie ecologică, economie verde) a fost propus pentru prima dată de savantul Lester Brown, care, în anul 1974, a creat Institutul Worldwatch, iar în 1984 a prezentat o serie de rapoarte numite "Starea lumii", care, în prezent, este considerată "biblia" mișcării ecologiste mondiale [3]. Eco-economia consideră că relația dintre economie și ecologie este centrală. Eco-economia susține noțiunea de dezvoltare durabilă. Această viziune a durabilității presupune că nu toate formele de capital (adică umană și naturală) sunt complet interschimbabile.

Popularitatea crescândă a conceptului economie verde este evidențiată în raportul UNEP "Către o economie verde: căi către dezvoltarea durabilă și eradicarea sărăciei", 2011. Niciun concept clar de economie verde nu a fost formulat înainte, dar termenul implică faptul că creșterea economică și protecția mediului sunt strategii complementare. Potrivit UNEP, economia verde îmbunătățește bunăstarea, asigură justiția socială, reducând semnificativ riscurile pentru mediu și sărăcirea acestuia [18].

În viziunea autorului, conceptul *economie "verde"* nu

înlocuiește, ci completează conceptul *dezvoltare durabilă* cu o abordare practică. Știința economică modernă distinge patru principii de bază ale dezvoltării ecologice:

1. Principiul priorității cerințelor globale ale imperativului ecologic față de strategiile naționale și regionale de gestiune a mediului.

2. Principiul alertei timpurii cu privire la schimbările nefavorabile ale mediului înconjurător și responsabilitatea pentru viitor.

3. Principiul subordonării economiei obiectivelor ecologice ale societății.

4. Principiul echilibrului ecologic și economic al dezvoltării.

În Republica Moldova, problemele ecologice și eco-economice au fost reflectate în Strategia Națională de Dezvoltare Durabilă "Moldova 2021", Strategia pentru Creștere Economică și Reducerea Sărăciei 2004-2006, Strategia Națională de Dezvoltare a Republicii Moldova 2008-2011, Strategia Națională de Dezvoltare "Moldova 2020".

Autorul a prezentat cele mai comune concepte care explică starea actuală privind influența reciprocă a naturii și societății, a justificat aparatul categorial, a interpretat conceptele "eco-economie", "sistem eco-economic", a prezentat structura ierarhică a sistemului eco-economic (Figura 1).

Autorul consideră că conceptul "sistem eco-economic" se referă la o entitate holistică care integrează nu doar subsistemele economice și ecologice, ci și cele sociale și instituționale, care interacționează și sunt interconectate prin procesele de schimb dintre activitățile umane și mediu. În opinia autorului, o astfel de abordare a analizei SEE face posibilă luarea în considerare a unui set de elemente de bază care determină funcționarea și relațiile sale structurale.

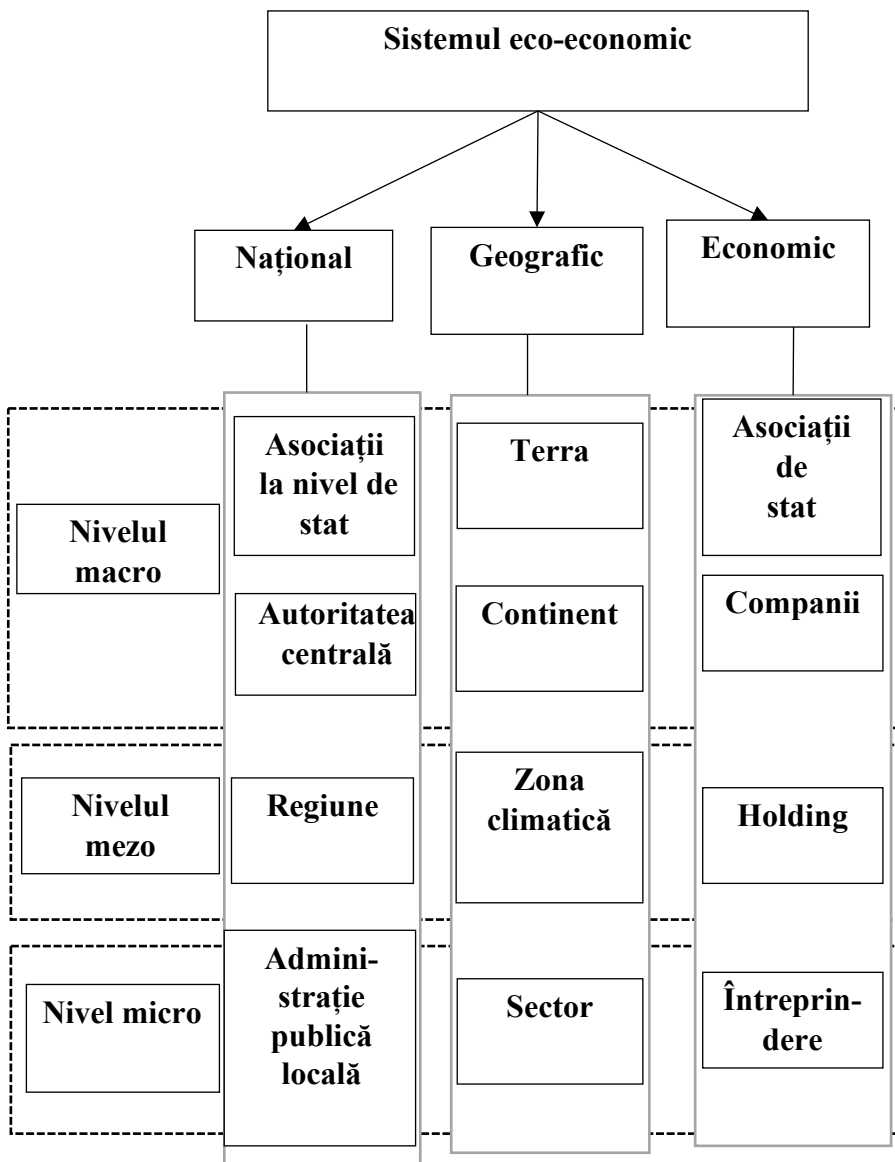


Fig. 1. Structura ierarhică a sistemului eco-economic

Sursa: Adaptată de autor în baza [1, 13]

Abordările de bază privind managementul eco-economic, în opinia autorului, sunt destul de diverse și conțin viziuni diferite asupra impactului gestiunii în cadrul SEE. În acest context, autorul a sistematizat principalele definiții și abordări ale gestiunii ecologice, reflectate în tabelul 1.

Tabelul 1. Abordări și instrumente de bază pentru determinarea gestiunii SEE

Modelul de gestiune a sistemelor eco-economice	Abordări științifice pentru definirea termenului de gestiune a sistemelor eco-economice	Perioada de formare
Monitorizarea ecologică și controlul – așa-numita strategie de curățare la capătul conductei	Practic, toate țările dezvoltate au adoptat o abordare bazată pe principiile de gestiune a poluării mediului. Principalele eforturi de reglementare au fost concentrate pe reducerea și eliminarea daunelor ecologice.	1970-1980
Modelul TQM, modelul de prevenire a poluării	Gestiune durabilă a SEE ca sferă de cooperare și interacțiune cu părțile interesate și participanții la piață.	1975-1990
Modelul TQEM, modelul de comportament responsabil, modele de producție, tehnologie curată	Gestiune durabilă a SEE ca o reducere proactivă și sistematică a impactului și a riscurilor prin producție mai curată, prevenirea poluării, reducerea deșeurilor, înlocuirea materialelor, economisirea energiei.	1990-2010
Modelul BREO, modelul de dezvoltare durabilă, modele de standardizare (ISO, EMAS etc.)	Gestiune durabilă a SEE ca introducere a instrumentelor și sistemelor care contribuie la integrarea aspectelor ecologice în procesul de luare a deciziilor manageriale.	1990-2021
Industria ecologică, modele corporative ale managementului	Gestiunea durabilă a SEE reduce concomitent impactul asupra mediului.	1994-prezent

Modelul de gestiune a sistemelor eco-economice	Abordări științifice pentru definirea termenului de gestiune a sistemelor eco-economice	Perioada de formare
ecologic		
Modelul durabil EFQM	<p>Modelul necesită o nouă mentalitate, abordări descriptive și conducere colaborativă pentru a se asigura că organizațiile pot gestiona simultan atât schimbarea, cât și operațiunile cu o agilitate sporită și niveluri îmbunătățite de productivitate.</p> <p>Modelul este poziționat pentru organizațiile care creează valoare durabilă, accentuând eco-sistemul și identifică, prioritizează și monitorizează așteptările părților interesate.</p>	1991- prezent
Modelul de analiză a riscurilor de producție	Gestiunea durabilă a SEE ca sistem de gestiune a riscurilor economice și a situațiilor ecologice urgente.	1995-2010 2000- prezent
Modelul economiei ecologice	Gestiunea durabilă a SEE cu accent pe utilizarea rațională a resurselor naturale, prevenirea și reducerea poluării și a deșeurilor provenite din producție și consum.	2000 – prezent
Modelul de afaceri eco-economice	<p>Un sistem economic în care bunurile și serviciile sunt vândute în rulouri sau bucle închise, sau modalitatea de a transcende modelul actual de producție și consum bazat pe creșterea durabilă și creșterea productivității resurselor.</p> <p>Scopul constă în îmbunătățirea calității vieții tuturor părților interesate prin eliminarea deșeurilor și a scurgerilor din lanțurile tradiționale de aprovizionare economică, prin reducerea, reciclarea și prelucrarea fiecărei verigi a lanțului,</p>	2015 – prezent

Modelul de gestiune a sistemelor eco-economice	Abordări științifice pentru definirea termenului de gestiune a sistemelor eco-economice	Perioada de formare
	menținând, în același timp, o buclă închisă.	
Clusterul ca instrument de gestiune a sistemelor eco-economice la nivel local și regional	<p>Concentrările geografice ale întreprinderilor și instituțiilor interconectate în același domeniu economic. În literatura de specialitate, paralel cu termenul "cluster" (de origine anglo-saxonă), se poate întâlni utilizarea sinonimelor sau a termenilor cu anumite trăsături specifice, printre care:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Districtul industrial (termen italian) - Polul concurenței (termen francez) - Aglomerare de afaceri - Aglomerare industrială 	1970 – prezent

Sursa: Sistematizat de autor pe baza [2,14,15,16]

Variatatea abordărilor privind descrierea impactului managementului asupra gestiunii sistemelor eco-economice indică faptul că, pe de o parte, este perceput ca o modalitate de organizare a industriilor cu deșeuri reduse și a produselor ecologice asociate cu siguranța SEE, iar, pe de altă parte, ca o nouă gândire ecologică, o direcție care conduce la conștiința ecologică și perspectivele de dezvoltare economică. În opinia autorului, din punctul de vedere al abordării integrate, impactul gestiunii în SEE este definit ca un set integrant de metode, mecanisme și instrumente economice, sociale, instituționale și ecologice care asigură păstrarea unei anumite structuri a SEE, menținerea modului său de funcționare în contextul dezvoltării durabile.

Analiza punctelor de vedere ale economiștilor asupra mediului permite autorului să afirme că relațiile ecologice și economice s-au format de-a lungul mai multor secole. Dezvoltarea activă a cercetării în domeniul ocrotirii naturii a început la mijlocul secolului al XX-lea, analiza teoretică a permis formularea concluziei precum că nu există încă o interpretare unică a

conceptului de "sistem ecologic-economic". Autorul a concretizat conceptele sistemului eco-economic în sensul unui set de subsisteme economice, sociale, ecologice și instituționale. Analiza acestor subsisteme, ca parte a sistemului eco-economic, a permis studierea dezvoltării modelelor de gestiune. Au fost analizate caracteristicile managementului SEE și modificările acestora, ceea ce permite a afirma că sporirea eficienței managementului distribuit spațial al SEE, inclusiv a sistemelor locale ecologice și economice, necesită elaborarea algoritmilor și mecanismelor de gestiune a sistemelor locale ecologice și economice (mediul natural – întreprindere – management).

Analiza studiilor teoretice în domeniul modelelor și mecanismelor de gestiune și influență a gestiunii SEE a permis autorului să identifice sistemul mecanismelor de gestiune a SEE; să clasifice influența gestiunii, reieșind din două condiții: nivelul de organizare a managementului (mecanisme la nivel guvernamental și regional) și impactul acestora asupra subsistemelor SEE; să identifice principalele funcții ale influenței gestiunii.

Cel de-al doilea capitol, **Procesul de dezvoltare și formare a eco-economiei în Republica Moldova prin clusterizarea afacerilor bazat pe experiența țărilor UE**, este consacrat: analizei problemelor clusterizării afacerilor ca instrument de gestiune a sistemului eco-economic regional, screening-ului internațional al abordării clusterelor ca sisteme eco-economice în statele Uniunii Europene, studierii gestiunii de tip cluster ca metodă de management a procesului de formare a sistemelor regionale eco-economice din Republica Moldova, precum și elaborării algoritmului Foi de parcurs pentru formarea competențelor potențiale ale managerilor sistemelor eco-economice.

Abordarea de tip cluster este o nouă tehnologie de gestiune eco-economică care îmbunătățește competitivitatea industriei, a regiunii și a economiei țării în ansamblu. Astfel, organizațiile și companiile, integrate într-un cluster, interacționează conform principiului geografic și își organizează activitățile într-o anumită zonă. Procesul clusterizării poate crea o serie de beneficii, inclusiv

intensificarea schimbului de cunoștințe, îmbunătățirea accesului la resurse și sporirea competitivității. În acest context, crearea clusterelor poate fi un instrument eficient pentru gestiunea sistemului eco-economic regional și promovarea dezvoltării economice durabile. Pentru economia Republicii Moldova este foarte importantă identificarea factorilor eco-economici care au impact asupra eficienței clusterelor. Acest lucru se datorează necesității actualizării și îmbunătățirii formelor și metodelor de implementare a politicilor eco-economice regionale în contextul crizelor globale, stagnării economice și deficitului bugetar pentru susținerea companiilor din regiune.

Suportul pentru lansarea clusterelor în Republica Moldova este în concordanță cu noul model calitativ, noua tehnologie de dezvoltare economică și creșterea eficienței proceselor economice și ecologice, prezentate în Strategia Națională de Dezvoltare "Moldova-2030", bazată pe sporirea eficienței proceselor economice prin creșterea capacității companiilor de a inova și implementa inovații, inclusiv prin formarea clusterelor, hub-urilor și parcurilor industriale, prin stimularea investițiilor private în sectorul cercetării și dezvoltării, precum și a parteneriatelor între întreprinderi și instituțiile de învățământ în acest domeniu [17].

Ținând cont de particularitățile economiilor regionale ale Republicii Moldova, autorul propune analiza experienței clusterizării afacerilor în Uniunea Europeană (Tabelul 2) și a impactului asupra sistemului eco-economic ca instrument de gestiune a sistemului eco-economic regional prin intermediul metodei benchmarking.

Tabelul 2. Impactul clusterelor UE asupra sistemului economic

Domeniu / Cluster	Certificat de cluster	Număr membri	Impact pozitiv asupra subsistemului ecologic	Impact pozitiv asupra subsistemului economic	Impact Pozitiv asupra subsistemului social	Participarea subsistemului instituțional
1	2	3	4	5	6	7
Sectorul agroalimentar						
Asincar Agrifood Cluster (Spania)	etichetă bronz	60	☑	☑	☑	☑
Vitabora Food and Wellbeing Innovation Cluster (Franța)	etichetă de aur	400	☑	☑	☑	☑
Clusterul Ribatejo (Portugalia)	etichetă bronz	70	☑	☑	☑	☑
Clusterul catalan de vinuri Innovati (Spania)	etichetă bronz	250	☑	☑	☑	☑
Sectorul textil						
Maroccan Technical textile Cluster	etichetă bronz	33	☑	☑	☑	☑
Cluster de covoare Turcia	-		☑	☑	☑	☑
Sectorul turismului						
Clusterul de turism Tech (Spania)	etichetă bronz	331	☑	☑	☑	☑
Clusterul de turism din Silezia Moraviei	etichetă bronz	126	☑	☑	☑	☑
Sectorul de producție și inginerie (mobilă)						
AMUEBLA (Spania)	etichetă bronz	80	☑	☑	☑	☑
Clusterul bulgar de mobilă (Bulgaria)	etichetă bronz	16	☑	☑	☑	☑

Sursa: Elaborat de autor în baza [4,5,6,7,8,9,10,11,12]

În viziunea autorului, analiza experienței clusterizării afacerilor în diferite țări și în Republica Moldova denotă că în Moldova sistemul de asociere în clustere este la etapa inițială de implementare conform standardelor internaționale în ceea ce privește eficiența ecologică. Trebuie remarcat faptul că experiența internațională nu oferă standarde precise ale politicii de stat și instrumente pentru sprijinirea clusterelor. Formularea și aplicarea lor depind, în mare măsură, de contextul specific al țării/regiunii și de caracteristicile clusterului respectiv.

Autorul consideră că structura organizatorică a clusterului este de o importanță majoră, deoarece organizarea formală și regulile de cooperare fac clusterul obligatoriu și asigură transparența și responsabilitatea membrilor săi. Totodată, aceasta constituie baza încrederii reciproce, care, potrivit autorului, este fundamentul cooperării de succes. Structurile organizatorice ale clusterului determină, de asemenea, funcțiile managementului și beneficiile pentru membrii săi. Acest lucru contribuie la apariția unei identități corporative specifice a clusterelor, un impact-cheie asupra competitivității și capacității gestiunii clusterelor.

Investigațiile autorului au demonstrat necesitatea introducerii managementului proceselor de afaceri în gestiunea clusterelor sistemelor eco-economice, determinarea proceselor individuale de profil.

Autorul recomandă introducerea managementului proceselor de afaceri în gestiunea clusterelor, utilizând următorul algoritm:

1. Elaborarea procesului-țintă: pentru a vizualiza procesul.
2. Descrierea procesului-țintă prin documentație scrisă și legalizare.
3. Implementarea procesului de afaceri.
4. Optimizarea proceselor de afaceri.

Impactul managerial în procesul de formare a clusterelor eco-economice este utilizat ca un set modern de instrumente de platforme electronice care oferă posibilitatea de a comunica și de a face schimb de experiență pe Internet grupurilor specifice de părți

interesate.

Gestiunea clusterelor necesită formarea noilor competențe pentru managerii sistemelor eco-economice. Specificitatea internă constă în faptul că relațiile de piață în domeniul formării avansate a managerilor nu sunt încă suficient de mature și sunt în continuă formare. Autorul consideră că principalele provocări pentru dezvoltarea competențelor managerilor sistemelor eco-economice includ:

- lipsa elementelor mediului intern și a surselor de finanțare;
- lipsa unor priorități strategice clar formulate pentru sistemele eco-economice, cum ar fi: digitalizarea, internaționalizarea și ecologizarea;
- lipsa îmbunătățirii continue a competențelor managerilor, consolidarea capacității financiare a organizațiilor, dezvoltarea eco-economică și integrarea noilor servicii și management.

În baza sondajului efectuat și conform analizei rezultatelor obținute au fost elaborate Foaia de parcurs și algoritmul pentru implementarea acesteia, care includ subiecți responsabili de implementarea condițiilor necesare pentru elaborarea Programului național de consolidare a capacităților managerilor sistemelor eco-economice și, potrivit opiniei autorului, trebuie să cuprindă patru etape:

- Etapa 1: Pregătirea programului și implicarea părților interesate.
- Etapa 2: Elaborarea programului și a strategiei.
- Etapa 3: Implementarea și evaluarea programului.
- Etapa 4: Dezvoltare durabilă și integrarea politicilor.

Autorul subliniază că Foaia de parcurs propusă și algoritmul de implementare a Foi de parcurs reprezintă o schemă generală de elaborare a Programului național de consolidare a capacităților managerilor sistemelor eco-economice. Orarul, sarcinile și părțile responsabile pot varia în funcție de context și de resursele disponibile în Moldova. Este important a atrage părți interesate relevante, a se stabili responsabilități clare și a se menține o cooperare strânsă între toate părțile implicate în elaborarea și

implementarea programului.

În rezultatul studiului, autorul a ajuns la concluzia că Republica Moldova trebuie să țină cont de următoarele: toate strategiile naționale și regionale de specializare intelectuală din UE, Statele Unite și Asia sunt de acord cu faptul că clusterelor joacă un rol-cheie în dezvoltarea eco-economică națională și regională, precum și contribuie la consolidarea competitivității internaționale.

În capitolul III, **Dinamizarea impactului managementului asupra procesului de formare a eco-economiei regionale a Republicii Moldova**, este propusă o abordare metodologică a evaluării eficienței eco-economice a regiunilor Republicii Moldova, este analizat impactul factorilor eco-economici asupra procesului de formare a clusterelor de afaceri în raioanele Cahul și Ungheni și aplicarea practicilor eco-economice de management în dezvoltarea și formarea eco-economiei regionale (exemplu de clustere, formate în raioanele Cahul și Ungheni), a fost elaborat modelul de funcționare a mecanismului de gestiune a sistemelor eco-economice.

O interpretare extinsă a eficienței economiei regionale este concentrată pe luarea în considerare a costurilor activității economice, determinând prețul bunăstării economice a regiunilor. Pentru a evalua eficiența eco-economică a regiunilor Republicii Moldova, autorul agregă diferiți indicatori care caracterizează emisiile, de exemplu, pe parcursul mai multor ani, evacuarea apelor uzate poluate poate crește semnificativ, ceea ce duce la o denaturare puternică a mediei aritmetice etc. Valoarea mediei geometrice este mai stabilă, aceasta oferă rezultatul cel mai precis pentru determinarea valorii echidistante de la valorile maxime și minime ale caracteristicii. Prin urmare, dacă un parametru crește sau scade brusc cu o dinamică relativ mică, valoarea mediei geometrice va reprezenta o dinamică generală mai obiectivă.

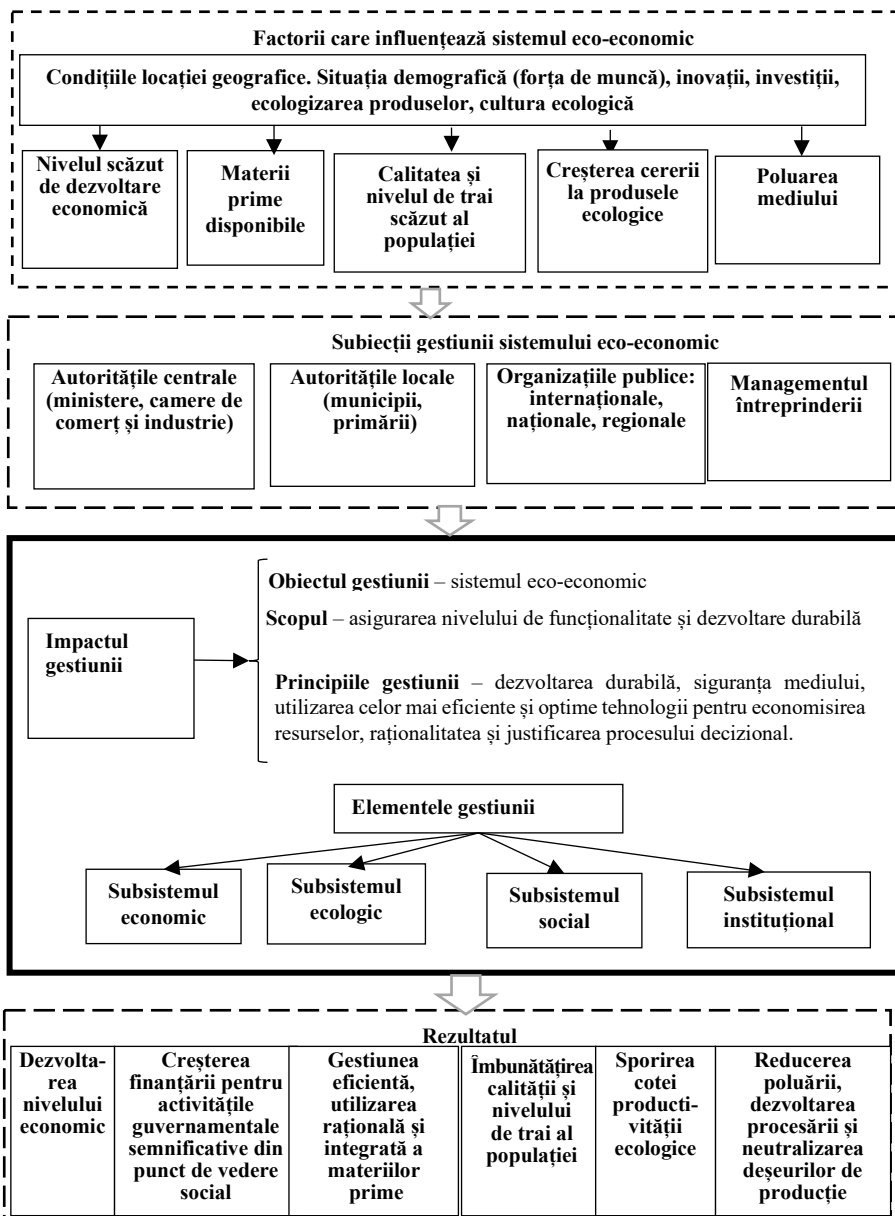


Fig. 2. Modelul de gestiune a sistemelor eco-economice

Sursa: Elaborat de autor

Utilizarea indicatorului calculat al eficienței eco-economice a economiei regionale în politica economică a subiecților regiunilor va permite administrației locale să ia decizii mai echilibrate, să evalueze mai detaliat eficacitatea activităților lor.

Modelul de gestiune a dezvoltării sistemelor eco-economice (figura 2) reflectă relațiile subiecților gestionați, rezultatul căruia este formarea și dezvoltarea clusterului eco-economic. Drept subiecți ai managementului clusterului eco-economic sunt autoritățile centrale și locale, asociațiile obștești și managerii întreprinderilor.

Raioanele Cahul și Ungheni sunt un exemplu de dezvoltare a sistemului eco-economic prin clusterizarea afacerilor. În acest sens, autorul a examinat aspectele manageriale ale procesului de formare a eco-economiei clusterelor. Printre factorii principali care influențează stabilitatea sistemului eco-economic se numără: poziția geografică, condițiile naturale, nivelul dezvoltării inovației, disponibilitatea investițiilor, ecologizarea producției, situația demografică, precum și cultura ecologică a populației. Obținerea durabilității sistemului eco-economic este facilitată de: creșterea nivelului de dezvoltare economică, reducerea nivelului de poluare a mediului, dezvoltarea procesării și eliminării deșeurilor de producție, creșterea finanțării guvernamentale pentru activitățile de importanță socială (ocrotirea sănătății și protecția mediului), raționalizarea și utilizarea integrată a materiilor prime, îmbunătățirea calității și nivelului de trai al populației, îmbunătățirea stării sanitare și epidemiologice, precum și sporirea eficienței managementului întreprinderii.

Autorul a identificat și analizat factorii de dezvoltare a sistemului eco-economic, cel mai semnificativ impact fiind în raioanele Ungheni și Cahul, și a ajuns la concluzia că încetinirea procesului de formare a sistemului eco-economic al acestor regiuni este influențată de: economia regională fragmentată, lipsa capitalului investițional autohton, piața locală cu capacitate de cumpărare scăzută, influența puternică a tendințelor schimbărilor climatice (clima devine din ce în ce mai aridă), precum și un nivel

scăzut de interconectare cu comunitatea științifică.

Dezvoltarea și aplicarea modelului de funcționare a mecanismului de gestiune a sistemelor eco-economice în Republica Moldova va permite luarea în considerare a specificului interacțiunii subsistemelor ecologice, economice, sociale și instituționale, ceea ce va ajuta autoritățile publice de nivel național și regional să intervină rapid la schimbările și impactul factorilor eco-economiци asupra sistemului eco-economic.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

Prezenta cercetare sintetizează rezultatele științifice și empirice, obținute de către autor, ceea ce a făcut posibilă elaborarea prevederilor teoretice, recomandărilor metodologice și practice de utilizare a aspectelor manageriale în procesul de dezvoltare și formare a sistemelor eco-economice în Republica Moldova prin clusterizarea afacerilor. Astfel:

1. Pentru a studia aspectele conceptuale ale managementului dezvoltării eco-economice regionale, autorul a concretizat conceptul de sistem eco-economic, fiind conceput ca un set de subsisteme economice, sociale, de mediu și instituționale.

2. Pentru a determina consecințele impactului gestiunii asupra formării sistemelor eco-economice, au fost analizate caracteristicile managementului SEE și schimbările acestora în contextul dezvoltării durabile, ceea ce a permis a concluziona că este necesar să se dezvolte algoritmi și mecanisme moderne de gestiune a sistemelor regionale ecologice și economice (întreprinderi industriale – mediul înconjurător).

3. Studiul instrumentelor procesului de dezvoltare și formare a eco-economiei în Republica Moldova prin intermediul clusterizării afacerilor a permis autorului să formuleze concluzia că cel mai eficient impact al managementului asupra dezvoltării și formării eco-economiei locale constituie abordarea de tip cluster, o nouă tehnologie de management eco-economic, care sporește competitivitatea regiunii și a economiei țării în ansamblu.

4. Abordarea internațională de screening privind clusterelor

ca sisteme eco-economice în statele Uniunii Europene a arătat că eco-economiile devin mai competitive atunci când se bazează pe anumite specializări colective. Formarea și susținerea adecvată a clusterelor poate stimula creșterea economică și dezvoltarea durabilă a economiilor regionale. Republica Moldova se află la etapa inițială de conceptualizare și aplicare a instrumentelor eco-economic ale managementului dezvoltării clusterelor.

5. Dezvoltarea clusterelor ca sisteme eco-economice implică crearea condițiilor-cheie, inclusiv participarea activă a tuturor partenerilor-cheie – autoritățile centrale și locale, precum și managementul clusterelor. Dezvoltarea managementului clusterului eco-economic se bazează pe lanțurile valorice europene și pe economia verde.

6. În urma studiului empiric al sistemelor eco-economice emergente în perioada 2022-2023 au fost obținute rezultatele unui sondaj la care au participat 64 de reprezentanți ai companiilor-membre ale clusterelor din raioanele Cahul și Ungheni, în baza căruia autorul a elaborat Foaia de parcurs pentru Programul național de consolidare a capacității managerilor sistemelor eco-economice. Respondenții care au participat la sondaj aparțin sistemelor eco-economice, dintre care peste 70% au fost create în anul 2022, iar restul în 2023 în cadrul programului Eu4Moldova: Regiuni-cheie.

7. Abordarea metodologică a dinamizării impactului managementului asupra procesului de formare a eco-economiei regionale la evaluarea eficienței eco-economice a regiunilor Republicii Moldova a permis autorului să elaboreze Indicatorii eficienței eco-economice a economiei regionale, în baza cărora autoritățile locale vor lua decizii mai informate.

8. Au fost identificați factorii cu cel mai mare impact asupra sistemelor eco-economice din raioanele Cahul și Ungheni.

9. Argumentând oportunitatea aplicării gestiunii de tip cluster în formarea eco-economiei regionale (exemplul raioanelor Cahul și Ungheni), a fost constatat că includerea producătorilor, prelucrătorilor, exportatorilor, furnizorilor și, după necesitate, a mediului științific și administrativ într-un singur cluster permite

crearea sistemelor eco-economice solide și, astfel, obținerea stabilității și eficienței sectorului de producere și comercializare a culturilor de pomușoare și soiurilor de struguri de masă.

10. Modelul de funcționare a mecanismului de gestiune a sistemelor eco-economice în Republica Moldova, elaborat și propus spre implementare, va permite luarea în considerare a specificului interacțiunii subsistemelor de mediu, economice, sociale și instituționale, ceea ce va ajuta autoritățile publice de nivel național și regional să răspundă rapid la schimbările și impactul factorilor eco-economici.

Pe baza cercetărilor teoretice și empirice, autorul propune următoarele **recomandări**:

La nivel național și regional:

1. Ghidarea de Foaia de parcurs a Programului național de consolidare a capacității managerilor sistemelor eco-economice bazate pe clustere.

2. Utilizarea modelelor liniare și polinomiale de evaluare a eficienței eco-economice a raioanelor Republicii Moldova.

3. Aplicarea modelului de funcționare a mecanismului de gestiune a sistemelor eco-economice bazat pe interacțiunea subsistemelor ecologice, economice, sociale și instituționale.

4. Crearea Agenției pentru Dezvoltarea Clusterelor în Moldova, care va contribui la crearea unui mediu eco-economic favorabil pentru dezvoltarea afacerilor și inovației prin consolidarea cooperării între diferite organizații și stimularea creșterii economice durabile în regiune.

La nivel de cluster:

1. Contribuirea la procesul de cooperare în cluster prin formarea și elaborarea documentelor juridice confirmate prin semnăturile tuturor partenerilor, oferind o bază obligatorie pentru cooperarea în cluster și introducerea managementului proceselor de gestiune a clusterului.

2. Implementarea Planului de dezvoltare a clusterelor în raioanele Cahul și Ungheni pentru atingerea obiectivelor strategice.

3. Organizarea programelor de formare, instruire și

dezvoltare a competențelor pentru membrii clusterului, în special în domeniul tehnologiilor verzi, managementului durabil și inovării de mediu.

În baza cercetărilor efectuate, autorul a declarat că în Republica Moldova direcțiile principale ce cuprinde tema "Implicații manageriale în procesul de formare a eco-economiei în Republica Moldova" pot fi continuate în studii viitoare, deoarece tema *Managementul dezvoltării și formării sistemelor economice* se află la etapa inițială de dezvoltare.

BIBLIOGRAFIE

1. ADNER, R., KAPOOR, R. Value creation in innovation ecosystems: How the structure of technological interdependence affects firm performance in new technology generations. In: *Strategic Management Journal*, 2010, nr.31, pp. 306-333. ISSN 1544-1458
2. BARBIER E. B. *Natural Resources and Economic Development*. Cambridge, England: Cambridge University Press, 2019, 440 p. ISBN 978-1107179264
3. BROWN, L. R. *Eco-Economy. Building an Economy for the Earth*. NY:W. W. Norton & Co., 2001, 354 p. ISBN 0-393-32193-2
4. Cluster AMUEBLA (Испания) [citat 20 aprilie 2022] Disponibil www.amueblacooperacion.es/
5. Cluster Catalan Wine Cluster Innovi (Испания) [citat 20 aprilie 2022] Disponibil: [/www.innovi.cat](http://www.innovi.cat)
6. Cluster Carpet cluster Turcia [citat 14 aprilie 2022] Disponibil: www.springerprofessional.de.
7. Cluster Moroccan Technical textile Cluster [citat 14 aprilie 2022] Disponibil: <http://c2tm.ma/>
8. Clusters: lessons from the German experience [citat 23 octombrie 2022] Disponibil: <https://www.cluster-analysis.org/downloads/CountryReportGermany2012.pdf>
9. Cluster Moravian Silesian Cluster of Tourism (Чешская Республика) [citat 11 aprilie 2022] Disponibil: www.Klacr.cz/
10. Cluster Ribatejo (Португалия) [citat 20 aprilie 2022] Disponibil: www.agrocluster.pt
11. Cluster Vitagora (Франция) [citat 9 aprilie 2022] Disponibil: www.vitagora.com/
12. Clusters: lessons from the German experience [citat 23 octombrie 2022] Disponibil: <https://www.cluster-analysis.org/downloads/CountryReportGermany2012.pdf>
13. DUMITRIU, C. *Management și marketing ecologic. O abordare strategică*. Iași: Editura Tehnopress, 2010, 272 p. ISBN 973-8048-54-0
14. FORRESTER, J. W. *Principles of Systems*. USA: System Dynamics Society. 2022. 392 p. ISBN 1935056182
15. HARRIS, J., ROACH, B. *Environmental and Natural Resource*

Economics: A Contemporary Approach. London: Routledge. 2017, 666 p. ISBN 1138659479

16. JACKSON, T. *Prosperity Without Growth: Economics for a Finite Planet*. Washington, USA: Earthscan Publications Ltd., 2011, 286 p. ISBN 978-1849713238
17. Strategia Națională de dezvoltare ”Moldova Europeană 2030” [citată 18 noiembrie 2022] Disponibil: <https://www.mediu.gov.md/ro/content/4119>
18. UNEP Annual Report [citată 19 decembrie 2022] Disponibil: <https://www.unep.org/annualreport/2022/>

LISTA LUCRĂRILOR ȘTIINȚIFICE PE TEMA DISERTAȚIEI

1. **CHIRTOCA, A.** Eco-Economy as a Concept of a New Model of National Economies Development. In: *“Ovidius” University Annals, Economic Sciences Series*, 2022, Volume XXII, Issue 1, pp.197-202. ISSN 239-3127 – print edition. ISSN-L 2393 – 3119 – online edition. 0,4 c.a. (baze de date EBSCO, REPEC, Doaj, Cabell’s, Index Copernicus, ERIH Plus, ULRICHWeb). Disponibil: <https://stec.univ-ovidius.ro/html/anale/RO/2022-2/Section%203/3.pdf>
2. **CHIRTOCA, A.** Analysis of the experience of state support for the development of the eco-economy market in the countries of the European Union. În: *revista Administrarea Publică*, 2022, nr. 1 (113), pp.95-106. ISSN 1813-8489 0,5c.a. Disponibil: <http://aap.gov.md/files/publicatii/revista/22/113.pdf>
3. **CHIRTOCA, A.** Экологический менеджмент как одна из задач управления развитием экономики Республики Молдова. În: *Проблеми системного підходу в економіці* (Категорія «Б»), Випуск № 5(85), 2021, с.29-33. 0,4 c.a. ISSN 2520-2200 Disponibil: <http://www.psaе-jrnl.nau.in.ua/85-2021>
4. **CHIRTOCA, A.** Backgrounds and key trends of environmental management in the Republic of Moldova, În: *Scientific symposium of young researchers: Dedicated to the 25th anniversary of the Academy of Economic Studies of Moldova*, Ed. a 14-a (April 22-23, 2016). Chișinău: ASEM, Vol.1, 2016, pp.196-201. ISBN 978-

- 9975-75-823-9. 0,4c.a. Disponibil:
https://ase.md/files/publicatii/epub/simp_04.16_en.pdf
5. **CHIRTOCA, A.** Eco-Economia și analiza instrumentelor de management a calității mediului. În: Simpozionul științifico-practic dedicat Zilei mondiale a calității. 2021, pp.155-159, e-ISBN 978-9975-155-58-8. 0,4c.a. Disponibil:
https://irek.ase.md/xmlui/bitstream/handle/123456789/1842/Alexei%20CHIRTOCA_Simpozionul%20dedicat%20Zilei%20mondiale%20a%20calitatii%20-%202021.pdf?sequence=3&isAllowed=y
6. **CHIRTOCA, A.** Системный подход-основа построения эко-экономики в Республике Молдова. În: Simpozionul Științific Internațional al Tinerilor Cercetători "Competitivitatea și inovarea în economia cunoașterii" Chișinău, Moldova, 25-26 septembrie 2015, Vol.1, pp.189-192. ISBN 978-9975-75-714-0 0,3c.a. Disponibil: https://ibn.idsi.md/vizualizare_articol/69098
7. **CHIRTOCA, A.** Strategii și politici de management în sistemele eco-economice contemporane. În: Conferința științifică internațională "Strategii și politici de management în economia contemporană", (ediția a 7-a). Chișinău: ASEM, 2022, pp.319-323. 0,4 c.a. ISBN 978-9975-147-65-1
8. **CHIRTOCA, A., ANTOCI N.** The development of regional economic relations under the conditions of sustainable development. In: *European journal of accounting, finance & business*. Volume 10 / 2022, Issue 3. p. 17-24. ISSN 2344-102X (baze de date REPEC, ERIH Plus, OAJI). Disponibil: <https://ideas.repec.org/a/scm/ejafbu/v10y2022i3p17-24.html>
9. **CHIRTOCA, A., BOCĂNETE O.** Eco-economics principles developed in the modern economic sciences. În: Conferința științifică internațională „Paradigme moderne în dezvoltarea economiei naționale și mondiale” din 28-29 octombrie 2022. Chișinău: USM, 2022. p. 200-204, 0,31 c.a. ISBN 978-9975-62-488-6. Disponibil: https://ibn.idsi.md/vizualizare_articol/166845

АННОТАЦИЯ

Киртока Алексей «Управленческие аспекты процесса становления эко-экономики в Республике Молдова». Диссертация на степень доктора экономических наук, Кишинев, 2023 г.

Структура диссертации: введение, три главы, общие выводы и рекомендации, библиография из 165 наименований, 15 приложений, 141 страниц основного текста, 30 рисунков и 25 таблицы.

Результаты опубликованы в 9 научных работах.

Ключевые слова: эко-экономика, управление, система, подсистема, кластер, менеджмент, компетенции, факторы, механизм, модель, скрининг.

Целью работы является развитие теоретических воззрений, методологических и практических рекомендаций для определения управленческих аспектов в формировании эко-экономической системы Республики Молдова путём кластеризации бизнеса.

Задачи исследования заключаются в изучении концептуальных аспектов становления и развития, исследования управленческих подходов в формировании эко-экономических систем; анализе инструментов управления путём кластеризации бизнеса в Республике Молдова; проведении скрининга подхода к кластерам как эко-экономическим системам в странах Европейского Союза; организации формирования кластерного управления местной эко-экономикой на региональном уровне; разработке рекомендации для дорожной карты консолидации потенциала менеджеров эко-экономических систем; оценке эко-экономической эффективности регионов Республики Молдова и влияния факторов эко-экономической системы на экономическое развитие Кагульского и Унгенского районов; обосновании целесообразности применения кластерного управления в региональной эко-экономике (на примере Кагульского и Унгенского районов); разработке модели функционирования механизма управления эко-экономическими системами в Республике Молдова.

Научная новизна и оригинальность заключаются в определении и систематизации научных подходов и взглядов ученых-экономистов на концепцию эко-экономики, эко-экономических систем, экологического менеджмента и кластер-менеджмента как современных методов управления, обеспечивающих устойчивое развитие; разработке методологического подхода к изучению развития эко-экономической системы путем включения в анализ ее функционирования элементов институциональной подсистемы; установлении связи между институциональной подсистемой и другими составными компонентами структуры эко-экономической системы; разработке управленческого механизма формирования эко-экономики через бизнес-кластеризацию и кластер-менеджмент; разработке управленческой модели менеджмента эко-экономической системы на основе взаимодействия ее элементов и подсистем: экологической, экономической, институциональной и социальной.

Полученные результаты состоят в разработке методологического подхода становления и развития эко-экономической системы путем включения институциональной подсистемы, предложении управленческого механизма формирования эко-экономики через бизнес-кластеризацию и кластер-менеджмент, а также в разработке модели механизма управления эко-экономическими системами.

Теоретическая значимость исследования состоит в возможности использования результатов и рекомендаций работы для становления эко-экономики в Республике Молдова и дополняют экономические и управленческие парадигмы.

Практическая ценность работы состоит в том, что ее научные рекомендации могут быть использованы при определении приоритетных направлений в процессах становления и развития эко-экономических систем (6 акта внедрения результатов исследования).

ADNOTARE

Chirtoca Alexei „Implicații manageriale în procesul de formare a eco-economiei în Republica Moldova”. Teză de doctor în științe economice, Chișinău, 2023

Structura tezei: introducere, trei capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie din 165 de titluri, 15 anexe, 141 pagini de text de bază, 30 de figuri și 25 de tabele.

Rezultatele obținute sunt publicate în 9 lucrări științifice.

Cuvinte-cheie: eco-economie, gestiune, sistem, subsistem, cluster, management, competențe, factori, model, mecanism, screening.

Scopul lucrării constă în dezvoltarea prevederilor teoretice, recomandărilor metodologice și practice pentru orientarea implicațiilor manageriale în formarea sistemului eco-economic din Republica Moldova prin clusterizarea afacerilor.

Obiectivele cercetării constau în studierea aspectelor conceptuale ale dezvoltării relațiilor și sistemelor eco-economice; determinarea implicațiilor manageriale în formarea sistemelor eco-economice; examinarea instrumentelor de gestiune a situației eco-economice prin clusterizarea afacerilor în Republica Moldova; realizarea screening-ului internațional privind abordarea clusterelor în statele Uniunii Europene ca sisteme eco-economice; organizarea formării gestiunii de cluster eco-economice locale; elaborarea recomandărilor pentru Foaia de parcurs pentru consolidarea capacității managerilor sistemelor eco-economice; evaluarea eficienței eco-economice a regiunilor Republicii Moldova și impactul factorilor sistemului eco-economic asupra dezvoltării economice a regiunilor Cahul și Ungheni; fundamentarea fezabilității utilizării gestiunii de cluster în eco-economia regională (folosind exemplul raioanelor Cahul și Ungheni); elaborarea modelului de funcționare a mecanismului de gestiune a sistemelor eco-economice din Republica Moldova.

Noutatea și originalitatea științifică rezidă în definirea și sistematizarea abordărilor și opiniilor științifice ale savanților-economiști asupra conceptului de eco-economie, sisteme eco-economice, managementul ecologic și managementul clusterelor ca metode moderne de gestiune care asigură dezvoltarea durabilă; elaborarea abordării metodologice privind studierea dezvoltării sistemului eco-economic prin includerea elementelor subsistemului instituțional în analiza funcționării acestuia; stabilirea conexiunii între subsistemul instituțional și alte componente ale structurii sistemului eco-economic; elaborarea mecanismului managerial de formare a eco-economiei prin clusterizarea afacerilor și managementul clusterelor; elaborarea modelului de gestiune a managementului sistemului eco-economic bazat pe interacțiunea elementelor și subsistemelor acestuia: ecologic, economic, instituțional și social.

Rezultatele obținute constau în dezvoltarea unei abordări metodologice privind formarea și dezvoltarea sistemului eco-economic prin includerea unui subsistem instituțional, propunerea unui mecanism de gestiune pentru formarea eco-economiei prin clustering-ul de afaceri și managementul clusterelor, precum și elaborarea modelului privind mecanismul de gestiune a sistemelor eco-economice.

Semnificația teoretică a studiului constă în posibilitatea utilizării rezultatelor și recomandărilor propuse în lucrare pentru dezvoltarea eco-economiei în Republica Moldova și completarea paradigmelor economice și manageriale.

Valoarea practică a lucrării rezidă în faptul că recomandările științifice pot fi utilizate la determinarea direcțiilor prioritare în procesele de formare și dezvoltare a sistemelor eco-economice (6 acte de implementare a rezultatelor cercetării).

ANNOTATION

Chirtoca Alexey "Managerial implications in the process of forming the eco-economy in the Republic of Moldova". Doctoral thesis in economic sciences, Chisinau, 2023

Structure of the thesis: introduction, three chapters, general conclusions and recommendations, bibliography of 165 titles, 15 appendices, 141 pages of basic text, 30 figures and 25 tables.

The obtained results are published in 9 scientific works.

Key words: eco-economy, management, system, subsystem, cluster, management, competences, factors, model, mechanism, screening.

The aim of the paper is to develop theoretical provisions, methodological and practical recommendations for the orientation of managerial implications in the formation of the eco-economic system in the Republic of Moldova through business clustering.

The objectives of the research consist in studying the conceptual aspects of the development of eco-economic relations and systems; determining managerial implications in the formation of eco-economic systems; examination of the tools for managing the eco-economic situation through business clustering in the Republic of Moldova; carrying out the international screening regarding the approach to clusters in the European Union states as eco-economic systems; the use of cluster management in the formation of the local eco-economy; analysis of eco-economic development trends of the regions of the Republic of Moldova; assessment of the impact of the factors of the eco-economic system on the district of Cahul and Ungheni; substantiating the opportunity of applying "cluster-management" in the formation of the regional eco-economy (the example of Ungheni and Cahul districts); the development of a functioning model of the management mechanism of eco-economic systems in the Republic of Moldova..

Scientific novelty and originality reside in the definition and systematization of scientific approaches and opinions of scientists-economists on the concept of eco-economy, eco-economic systems, environmental management and cluster management as modern management methods that ensure sustainable development; developing a methodological approach to studying the development of the ecological and economic system by including the elements of the institutional subsystem in the analysis of its functioning; establishing a link between the institutional subsystem and other components of the ecological and economic system structure; the development of a managerial mechanism for the formation of an eco-economy through business grouping and cluster management; development of a management model for the management of an ecological-economic system based on the interaction of its elements and subsystems: ecological, economic, institutional and social.

The obtained results reside in the development of a new field regarding eco-economic management, little addressed in the specialized literature and practice. In this sense, a methodological approach was developed for the development of an eco-economic system by including an institutional subsystem, a managerial mechanism was proposed for the formation of an eco-economy through business clustering and cluster management, and a functional model of the management mechanism of eco-economic systems.

The theoretical significance of the study consists in the possibility of using the results and recommendations of the work for the development of the eco-economy in the Republic of Moldova and the completion of the economic and management paradigms.

The applicative value lies in the fact that the recommendations can be used by the representatives of the authorities at different levels in determining priority areas in the processes of formation and development of eco-economic systems (6 acts of implementation of research results).

ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN MOLDOVA

Cu titlu de manuscris
C.Z.U: 005.21:[504.6:338.1](478)(043)

CHIRTOCA ALEXEI

**IMPLICAȚII MANAGERIALE ÎN PROCESUL DE
FORMARE A ECO-ECONOMIEI ÎN REPUBLICA
MOLDOVA**

**Specialitatea: 521.03 Economie și managementul în domeniul
de activitate**

Rezumatul tezei de doctor în științe economice

Chișinău, 2024

КИРТОКА АЛЕКСЕЙ

**УПРАВЛЕНЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ПРОЦЕССА
СТАНОВЛЕНИЯ ЭКО-ЭКОНОМИКИ В
РЕСПУБЛИКЕ МОЛДОВА**

**Специальность: 521.03 Экономика и менеджмент по
отраслям деятельности**

**Автореферат
на соискание учёной степени доктора экономических наук**

Aprobat spre tipar: 18.01.2024
Hârtie ofset. Tipar offset.
Coli de tipar.: 1,3

Formatul hârtiei 60x84 1/16
Tiraj 50 ex
Comanda nr. 96
